

מסן הסת"ם
יד רפאל
החברה והמפעל יחדיו

שע"י ישיבת "כסא רחמים" ספרדית
ק"מ הסודר העניו כי רפאל מאזן אביו של תהיק "איש מצליח" ז"ל
בנשיאות: מרן מוסת הרוח הראשיל רבנו עובדיה יוסף זצ"ל
ומרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבנו מאיר מאזן שליט"א
כתובות: רח' הרב עזריאל 26 ב"ב, טל': 03-5747316
בימים א-ה, בין השעות 14:00 - 13:00

אור ההלכה

מס' 128 | תשרי - חשוון תשפ"ב | שנה י"ב | לע"נ יוסף בן כונה, טובה בת צלחה ע"ה

חזון עבדיה

הלכות מזוזה • ממרן מופת הדור רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

מזוזות שנכתבו בלא שרטוט מעיקרן, או שאי אפשר להבחין בהן אם היו משורטטות, ורק לרוב הזמן לא ניכר שירטוטן, יש לפסלם [1], ולא מהני לשרטטם אח"כ [2], ומ"מ אם תיבה אחת או שתיים מן המזוזה נכתבו בלא שרטוט, ישרטטם אח"כ, ויכשירה [3], וה"ה בס"ת, ובמגילת אסתר שצריכים שרטוט.

1. כן נראה מדברי רבינו שמחה, והאור זרוע והמרדכי והב"י, שדעתם נוטה יותר להחמיר והוכיחו כן מויקרא רבה, ולא נראה לצרף דעת הרשב"א מנחות והג"ר שכתבו דמזוזה כשרה בדיעבד בלא שרטוט, וא"כ הוי כעין ספק ספקא, שנראה שסברא זו יחידאה, ואף הרשב"א והג"ר לא כתבו זה למעשה. והכי נקטינן לפסול.

2. כ"כ הרעק"א בתשובה (סי' ג), ומרן החיד"א בברכ"י (סי' רפח סק"ז) שכתב, שאם כתב המזוזה בכתיבה מיושרת, ואח"כ שרטטה

פסולה. ודברי הגו"ר (כלל ב סי' ז) בדין שרטוט המזוזה, אינם מחוורין. וכן דעת הרבה אחרונים.

3. בתיבה אחת או שתיים יש להקל בדיעבד מיהא, ומ"מ יש לשרטט אחר הכתיבה, ולצרף דברי המצדדים להקל בזה, וגם בצירוף דברי הפוסקים דס"ל דספק בהלכה למשה מסיני אזלינן לקולא. ובצירוף דעת הר"ח ור"ת והערון שספר תורה א"צ שירטוט. [ש"ת יביע אומר ח"א יו"ד סימן כ].

שואל ומשיב | נאמן סי"ט

שאלות ותשובות שנשאל מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזן שליט"א

שאלה: הבן שלי לומד בישיבה ויש שם בן פורת יוסף הרבה תלמידים, האם מותר לכתוב את שמו וכתובתו על הרצועות מאחור כדי לא יתחלפו באחרות?

תשובה: מותר לרשום שם וכתובת בשולי רצועות התפילין ממש, או לפחות אחרי שיגמור לכרוך ג' פעמים על האצבע האמצעית.

שאלה: יש לי שתי זוגות תפילין רש"י ור"ת והם שוים בגודלם, האם מותר לי לכתוב או לסמן

בתיטורא רש"י או ר"ת?

תשובה: מותר לרשום בדיו מאחורי התיטורא לסימן תפילין של רש"י ותפילין דר"ת, כגון ש' לשל רש"י ות' לשל רבנו תם, או לכתוב בעט ר"ת. ואמה"ג זצ"ל כתב לי במו ידיו בתחתית התיטורא של תפילין דר"ת ר"ת, ואין בזה משום חציצה. והרמ"ע מפאנו אסר לחקוק בתיטורא של התפילין לסימן. אולם נראה דדברי הרמ"ע לאו הלכתא פסיקתא ניהו, שאם בקלף המזוזה עצמה התיירו כ"ש בתיטורא של התפילין,

דבר העורך

גוילים מהודרים במפעל אייל נתניה

ולהחליק הגוילים מצד בשר ע"י מכונת שיוף, שאין מנהג זה נכון ע"פ ההלכה, כי בזה הפך הגויל לקלף ופסול לכתוב עליו מצד שער כדון גויל. ובפרט שעוד מוסיפים לגרד מהעור עצמו (יותר ממה שרגילים לגרד בקלף!), ובוזה אפילו לדעת בעל העיטור הרמב"ן והר"ן שלא אוסרים להחליק הגויל מצד בשר, יש לפסול, כיון שאין העור שלם וכמבואר בדבריהם. והמנהג בדורות שלפנינו לא היה כך, שלא היו מיישרים לגמרי את הגויל מצד בשר, ואע"פ שהיו מורידים חלק מגידי הבשר והשמנונית, מ"מ היו נשארים שאריות ולא היה נעשה העור חלק, כפי שניתן לראות בגוילים הישנים. וכ"ש שלא היו מורידים מהעור עצמו.

צד בשר לא משויף כלל

להזמנות גוילים כשרים ומהודרים אצל אייל קלף נתניה: 0522723618

בשורה משמחת לכל סופרי הסת"ם החפצים לכתוב ס"ת על גויל, שמעתה יוכלו להזמין גוילים מהודרים העומדים תחת פיקוחנו ובהשגחתו של ראש המכון הרה"ג שלמה מועלם שליט"א במפעל אייל בנתניה ששם מייצרים גויל על פי ההלכה שהעור שלם ולא גירדו ממנו כלום, ואינו מתוקן מצד הבשר, כלומר שלא הסירו את כל גידי הבשר והשמנונית, וכמו שכתבו רוב ככל הראשונים, והם: רב האי גאון, הרמב"ם (בתשובה), התוס', ר"ת בספר הישר, ספר התרומה, רבנו ישעיה, הרא"ש, הריטב"א, המאירי, המרדכי, הסמ"ג, האגודה, הטור, והגהמ"ד. וניתן לראות זאת בעיניים,

והגויל בצבעו הטבעי הלבן ללא תוספת צבע צהוב או כתום או חום, והוא כשר למהדרין לכתובת ספרי תורה מזוזות ומגילות. כזה ראה וקדש. ושלא כמו רוב מעבדי הגויל בזמננו שדרכם ליישר

הודעות המכון

העלון יוצא לאור בסיוע: רצועות "כתר ההידור", יצור כל סוגי הרצועות לתפילין, עור עליון עבודת יד, ועבודת מכונה, שחורות משני הצדדים, וכל שלכי הייצור נעשים עם כל ההידורים ההלכתיים ע"י אברכים יר"ש, כמו כן הרצועות עומדות תחת בקרה טכנולוגית צמודה על איכות הרצועות ע"י מומחים מהשורה הראשונה. בהשגחת: הרה"ג רבי שלמה מחסוד שליט"א והרה"ג רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א והרה"ג רבי שלמה מועלם שליט"א.

כתובת המפעל: א.ת. נתיבות ת.ד. 5077 טל: 08-9933597 נייד 050-6740000 hazotm@walla.com

לקבלת העלון: בבית ההוראה ניתן לקבלו חינם בין השעות 14-13. בדואר: דמי מינוי לשנה 50 ₪ עבור 12 גליונות, אם שולחים צ"ק יש לכתוב לפקודת: 'הרב שלמה מועלם'. ת"ד 6357 פתח תקוה

שאלות מבית הוראה יד - רפאל

חזקת הרה"צ ר' שלמה מועלם שליט"א
מח"ס יריעות שלמה ד"ח וראש המכון

המשך מגיליון קודם

שאלה: מאיזה פעולה בעיבוד העורות צריך לומר לשמה, האם בעת המליחה או השרייה במים או השרייה בסייד?

תשובה: וראיתי שיש הרוצים להביא ראיה מהש"ס שהמליחה נחשבת לתחילת העיבוד, וכבר השיב על זה בשו"ת שבט הלוי (חלק ט סימן י) שכתב דלכאורה יראה פשוטות חז"ל בכמה מקומות דמליחה תחילת העיבוד, כמבואר בשבת (עג ע"א) המולח והמעבד, ושם (עה ע"ב) היינו מולח היינו מעבד, ומכניס הש"ס שרטוט במקום המולח, ובשבת (עט ע"א) שלשה עורות וכו', מצה כמשמעו דלא מליח דלא קמיח ולא עפיץ, ובביצה (יא ע"א) לענין עורות בשחיטת יום טוב, ושוין שמולחין עליו בשר לצלי, וכתב רש"י ואף על פי שהמלח מועיל לעיבוד, וברמב"ם (פ"ג מהלות יו"ט ה"ד) המפשיט עור בהמה ביום טוב לא ימלחנו, שזה עיבוד הוא וכו'. ואע"פ שלענין שבת נקרא מלאכת עיבוד, אין לדמות דין שבת לכאן, דהא איכא מ"ד בשבת (עה ע"ב) דהאי מאן דמלח בישראל לאורתא חייב משום מעבד, והיינו דמדין מלאכת מחשבת מליחה הנותן כח שלא יתעפש העור, או האוכל יש בו מעין מהות מלאכת מעבד, ולשוון רש"י (שם ד"ה היינו) כתב אטו מליחה לאו לצורך עיבוד הוא, והיינו לצורך עיבוד שיהיו העורות יבשים ולא יתעפשו מחמת שיירי הנזולים שנמצאו עדיין בעור, וא"כ לא יהיו ראויים אח"כ לעיבודו. מ"מ לענין "לשמה דעיבוד עורות" משמעות הפוסקים דעיקר עיבוד מתחיל

"מנתינת עורות לסייד" וכיו"ב מדברים העושים עצם העיבוד להיות ראוי להקרא עור לכתובה. והטעם באמת שלא חייבו חז"ל לעשות כל הפעולות לשמה רק חשיבות העיבוד לפמ"ש התוספות בגיטין (מה ע"ב) ובמנחות (מב ע"ב) ובסנהדרין (מוח ע"ב) דלאביי דס"ל הזמנה מילתא סגי בלשמה שמתקנין הקלפים ומשרטטין אותם, אלא דלרבא דס"ל הזמנה לאו מילתא בעיא עיבוד לשמה ולא סגי בהזמנה מועטת, והיינו לאביי העור נעבד לגמרי שלא לשמה, וכמ"ש ר"ת דאביי כת"ק שם, אלא דמקיל משום דסגי בהזמנה דהזמנה של קלפים, ולא אמרינן דהשלא לשמה שבתחלה לא ניתן לתיקון, וע"כ לא פליג רבא בזה אלא משום דאין כח בהזמנה מועטת לעשות החלות של לשמה, אבל כל דהוי עיבוד לשמה די שיחול עליו לשמה ולא מסתכלים על מה שהיה לפני העיבוד, עכ"פ אין להרהר ח"ו על מה שנעשה בפני גדולי ישראל בכל הדורות שלא היו חוששים אלא מהעיבוד ואילך. ולכן מי שרוצה להדר לעשות כל פעולות כולל מליחה ושרייה במים ע"י ישראל לשמה מה טוב ונעים, ועיין לשון הברוך שאמר בזה, ומהדר במצות נקרא, אבל לענין הוראה לכתחילה כל מה שכתבתי ברור, דאין בזה עכוב אפילו לכתחילה מעיקר הדין. (ובפרט דהשרייה אח"כ מבטלת כח המלח) עכת"ד. ע"ש. וע"ע בשבט הלוי ח"י (סימן ד).

מסקנא דדינא - צריך לומר לשמה בתחילת העיבוד היינו כשנותן את העורות בסייד ולא לפני כן. והמחמיר לומר לשמה גם בעת נתינת העורות במלח, או בעת השרייה במים תע"ב.

פנית ההלכה

איסור מחיקת השם

לבנונית על האותיות

כד. בספרי תורה הכתובים על גויל או על קלף ובפרט על קלף משות, מצוי שבמשך הזמן נראית על הכתב שכבה לבנה דקה ובהירה, הנגרמת מהמגע של הכתב עם החלק האחורי של הקלף מחמת הגלילה, ויש עליו גרגירים זעירים ואבק של סיד. וכן לפעמים מניח הסופר על הכתב נייר סופג (טישו) ולא שם לבו שעדיין האותיות לחות, ואז נדבקים סיבי הנייר על האותיות. וכן בתפילין ומזוזות שהיו במקום חם מאוד כגון: במכונית וכיו"ב, על פי רוב נתלש חלק מן הקלף שמאחורי הכתב ונדבק על האותיות מחמת הגלילה ונראה כמראה לבן על האותיות. יש בזה כמה פרטי דינים כפי שיבואר להלן:

כה. אם הלבנונית כיסתה רק חלק מהאות, ונשאר בכל אות קו שחור דק באופן שצורת האות עליה, הרי זה כשר כיון שאין שיעור לעובי האותיות. ומותר להעביר בזהירות קולמוס בדיו על השמות הקדושים כדי להשחירן לגמרי.

הגה כהלכתה | מדור מקצועי

רוחב הרצועה

רוחב הרצועה כשיעור שעורה והוא כסנטימטר אחד, ובשעת הדחק יש להקל ברוחב 9 מ"מ. ואם נצדם קצת מעובי הרצועה של התפלין, ונשאר ברוחבה שיעור כשעורה, הרי זו כשרה, ואין צריך להחליפה.

כו. אם הלבנונית כיסתה את השם לגמרי באופן שהשם נראה בלבן, ואפילו אם מבצבץ מעט שחור בכמה מקומות ואין כאן צורת אותיות שחורות, דינם כעפרות זהב שפסול אפילו נעשה כן רק באות אחת, ואסור לעבור עליהן בדיו, כמבואר לעיל בסעיף י"ג. ומ"מ אם יוכל להסירן בזהירות ובקלות ע"י שפשוף בבגד או במחק, יש לעשות כן. ואם לאו, מותר לגרוד בסכין בזהירות את הלבנונית ולהסירה, ואין בזה משום מוחק את השם, כיון שהלבנונית נדבקה על האות מעצמה ולא על ידי מעשה אדם. ואע"פ שכמעט מוכרח שהסכין יגרוד מעט מהדיו של השם, מותר. אבל אין צריך לגרוד את כל שטח האות, אלא יגרד באופן שיהיה קו שחור דק בצורת האות, ואז האות כשרה כיון שאין שיעור לעובי האותיות, ואח"כ יעביר בזהירות קולמוס על כל האות להשחירה לגמרי, וכמ"ש בסעיף הקודם. וכל זה בתנאי שהוא מומחה וברור לו שבהסרת הלבנונית מהאות לא ימחק את השם התחתון הכתוב בדיו, אבל אם יש חשש שימחק את השם, לא תגע בו יד וצריך לקולפו מן היריעה.

[מתוך יריעות שלמה ח"ד]

החלפה בין תפלין דרש"י ור"ת

אסור לשנות הבתים והרצועות של התפלין דרש"י לעשותן תפלין דר"ת, וכן להיפך, אסור לשנות הבתים והרצועות של תפלין דר"ת ולעשותן תפלין דרש"י. וגם הכיס שמיניח בו התפלין לא יחליף הכיס של תפלין דרש"י לעשותו כיס של תפלין דרבנו תם, וכן להיפך. שכל זוג תפלין קובע קדושה בפני עצמו.

[מתוך יריעות שלמה ח"ב]